

Klinika adiktologie

1. lékařská fakulta a Všeobecná fakultní nemocnice

Univerzita Karlova v Praze

EUDAP: ukázka školského programu prevence rizikového chování zajišťovaného pedagogem

Michal Miovský

**Parlamentní seminář „Nové možnosti v tvorbě a koordinaci národního
programu prevence rizikového chování dětí a mládeže“**

Praha, 10. září 2015 od 13.00 hodin

1. Parametry programu Unplugged

- Program Unplugged je koncipován jako jednoletý ucelený preventivní program (jeden školní rok) pro děti ve věku 12-14 let. Pro ČR je vzhledem k dosavadním zkušenostem ověřován na populaci 12 let (šestá třída ZŠ).
- Program je složen z 12 hodinových lekcí, které by po sobě měly následovat po cca 3 týdnech.
- Program v současné podobě nepředstavuje komplexní program všeobecné primární prevence – musí tedy být začleněn do širšího rámce preventivních programů: nelze jím tedy nahradit nespecifické programy a v oblasti specifické prevence pokrývá prozatím všeobecné jádro a specificky návykové látky.
- Je plánováno rozšíření specifické části pro další oblasti (agrese, šikana, sekty, sex rizikové ch. atd.).

Životní/sociální dovednosti související s prevencí užívání návykových látek:

- **Životní dovednosti související s prevencí užívání návykových látek**
  - Nejde pouze o to děti informovat
  - Důraz kladen jak na interpersonální, tak na intrapersonální stránku.
  - Jedná se o: **Kritické myšlení, Rozhodování, Řešení problémů, Kreativní myšlení, Efektivní komunikace, Vztahové dovednosti, Sebeuvědomění, Empatie, Zvládání emocí, Normativní přesvědčení**

Metodika pro učitele: Z ČEHO SE SKLÁDÁ UNPLUGGED?

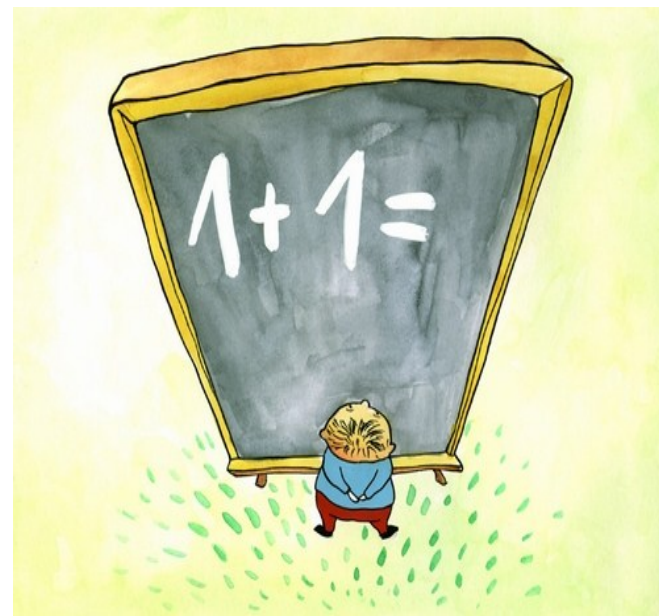
Jednotlivé hodiny se zaměřují na tři komponenty:

1. informace a postoje
2. Interpersonální dovednosti
3. Intrapersonální dovednosti.

2. Pomůcky pro realizaci Unplugged

- Metodiku pro učitele
- Pracovní sešit pro děti
- Otázky
- Informace o drogách
- Kartičky s kvízem

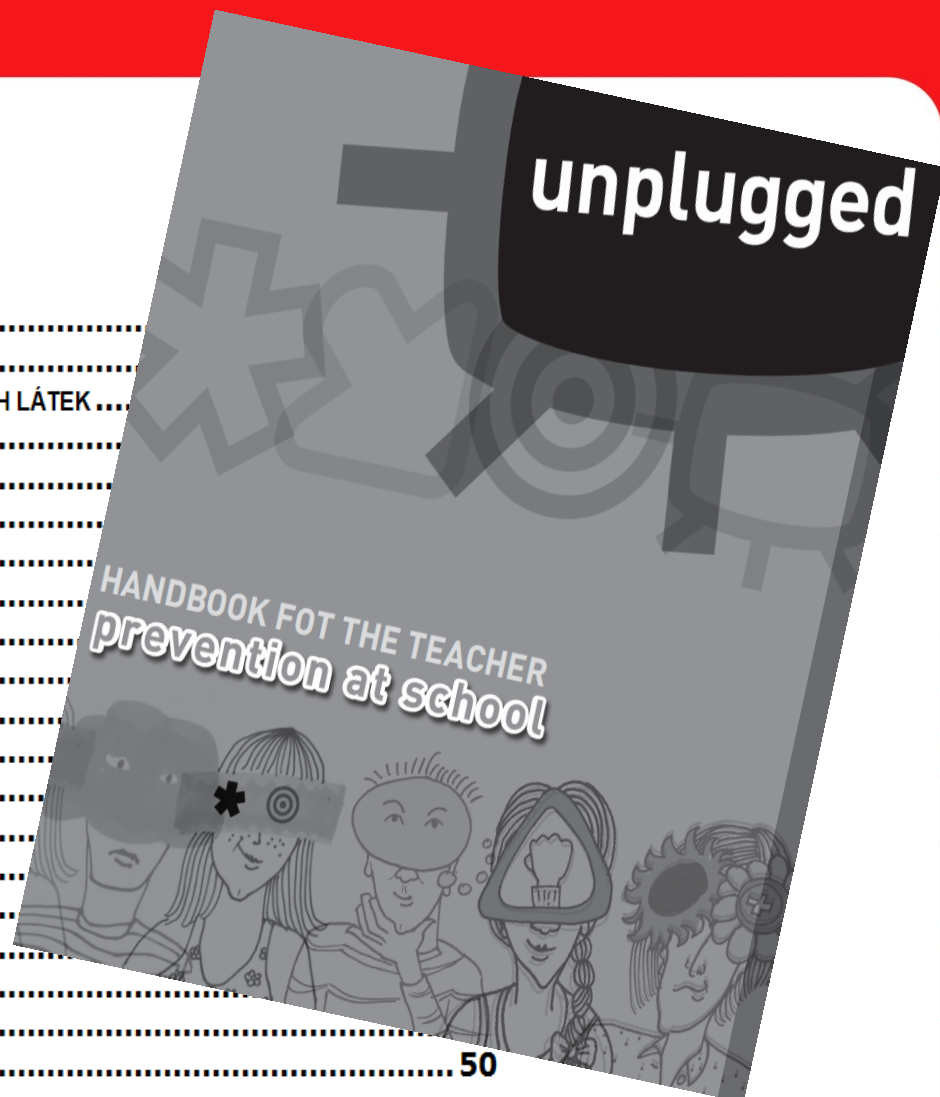

3a. Metodika pro učitele:

- Obsah:

ČÁST PRVNÍ: ÚVOD.....	
EU-DAP, EVROPSKÁ PREVENCE UŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK	
ŽIVOTNÍ DOVEDNOSTI SOUVISEJÍCÍ S PREVENCÍ UŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK	
TIPY A PŘIPOMÍNKY PRO UČITELE.....	
Z ČEHO SE SKLÁDÁ UNPLUGGED?	
ZAPOJENÍ RODIČŮ	
ŠKOLENÍ UČITELŮ	
MATERIÁLY	
ČÁST DRUHÁ: POKYNY K LEKCÍM	
LEKCE 1: ZAHÁJENÍ PROGRAMU UNPLUGGED.....	
LEKCE 2: CHCEŠ PATŘIT DO SKUPINY?.....	
LEKCE 3: POZNEJ MÝTY A FAKTA O ALKOHOLU	
LEKCE 4: JE TO, ČEMU VĚŘÍŠ, PODLOŽENO FAKTY?	
LEKCE 5: POZNEJ MÝTY A FAKTA O KOUŘENÍ	
LEKCE 6: NEBOJ SE PROJEVIT!.....	
LEKCE 7: UČ SE HÁJIT SVÉ NÁZORY!.....	
LEKCE 8: HVĚZDA VEČÍRKU	
LEKCE 9: POZNEJ MÝTY A FAKTA O NELEGÁLNÍCH DROGÁCH	
LEKCE 11: ROZHODOVÁNÍ A ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ	
LEKCE 12: DRŽ SE SVÉHO CÍLE	50

Metodika pro učitele: Přehled jednotlivých lekcí programu

PŘEHLED JEDNOTLIVÝCH LEKCÍ PROGRAMU UNPLUGGED

LEKCE	NÁZEV	AKTIVITY	VÝHLEDOVÉ CÍLE	ZAMĚŘENÍ
1	Úvod programu	Prezentace, skupinová práce, příprava smlouvy se třídou, domácí úkoly	Úvod do programu, stanovení pravidel pro vyučovací hodiny, reflektování znalostí o drogách	Info
2	Chceš patřit do skupiny?	Hraní rolí, plenární diskuze, hra	Vyjasnění skupinových vlivů a očekávání	Intra
3	Poznej mýty a fakta o alkoholu	Skupinová práce, koláž, hra	Informace o různých faktorech, které ovlivňují užívání drog	Info
4	Je to, čemu věříš, podloženo fakty?	Prezentace, plenární diskuze, skupinová práce, hra	Pěstování kritického vyhodnocování (evaluace) informací, reflexe rozdílů mezi vlastními názory a skutečnými daty, korekce norem	Intra
5	Poznej mýty a fakta o kouření	Kvíz, plenární diskuze, zpětná vazba, hra	Informace o účincích kouření, diferenciaci očekávaných a skutečných účinků a krátkodobých a dlouhodobých účinků	Info

Metodika pro učitele: Struktura lekce

Pokyny k lekcím standardně obsahují:

- **Název**

Shrnutí obsahu lekce, někdy pomocí provokujícího nebo návodného jazyka. Můžete jej napsat na tabuli nebo použít jako pracovní název, abyste svým kolegům mohli objasnit, co děláte v této hodině v rámci programu Unplugged.

- **Několik slov o této lekci**

Východiska nebo motivace ohledně tématu lekce.]

- **Konkrétní cíle**

V této sekci je popsán požadovaný výsledek jednotlivých částí lekce, např. příprava, hlavní aktivity a ukončení hodiny. Většinou jsou uvedeny tři konkrétní cíle.

- **Co potřebujete**

Seznam materiálů a pomůcek, které by měly být k dispozici v průběhu aktivit.

- **Tipy pro tuto lekci**

Několik praktických nebo pedagogických rad a doporučení.

Metodika pro učitele: Struktura lekce

- **Zahájení lekce**

Hodina se zahajuje navrženou úvodní aktivitou. Lze ji chápat jako východisko nebo navození tématu hodiny.

- **Hlavní aktivity**

Pro každou lekci je připraven detailní a konkrétní seznam navrhovaných aktivit. Podle výzkumů se míra účinnosti preventivních programů zvyšuje, když jsou prováděny přesně podle plánu. Proto by se nemělo měnit navržené pořadí, struktura ani charakter aktivit v jednotlivých lekcích.

- **Ukončení lekce**

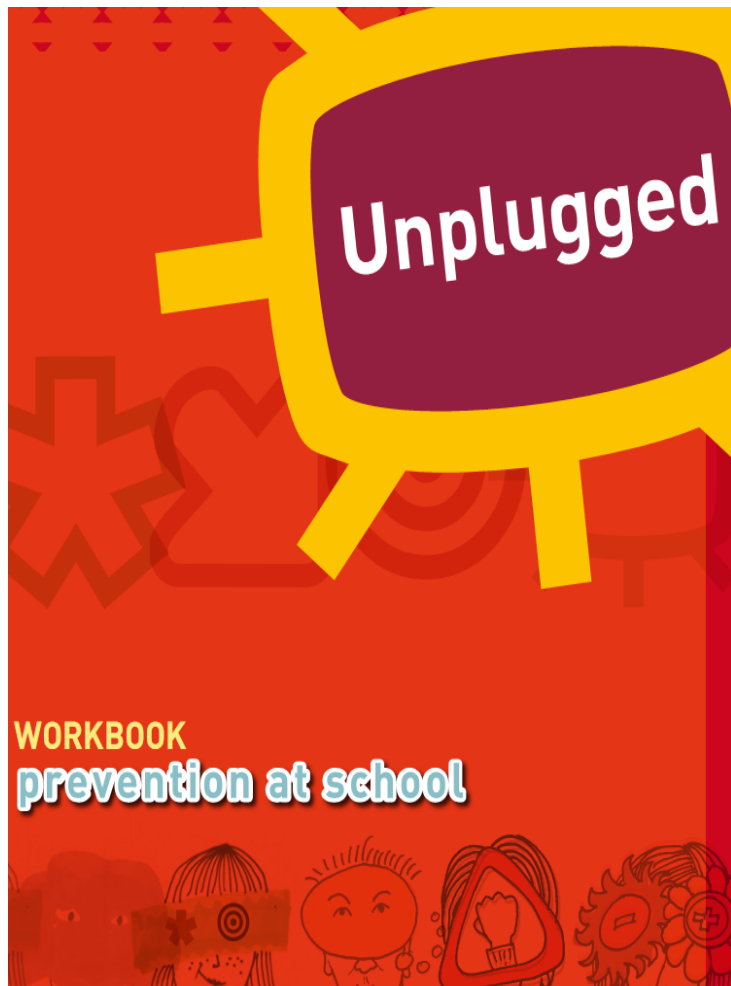
V této sekci se provádí shrnutí hlavní aktivity a někdy i její vyhodnocení. Buď v kolečku ve skupině nebo pomocí dialogu s otevřenými otázkami. Lekci lze také ukončit pomocí hry, někdy i velmi krátké.

- **V kostce**

Velmi stručný přehled toho, o čem je daná lekce. V průběhu lekce si podle tohoto přehledu můžete průběžně kontrolovat, jestli jste nezapomněli na něco důležitého. Navíc s jeho pomocí můžete krátce informovat i své kolegy nebo rodiče, kteří projeví zájem.

3b. Pracovní sešit pro děti

Pracovní sešit pro žáky

- 12 lekcí stejně jako metodika
- Obsahuje otázky navíc pro děti, aby o sobě při práci přemýšlely
- Jedná se o osobní sešit každého žáka, nicméně učitel si ho několikrát za rok vybere

Příklad pracovního sešitu pro děti:

LEKCE 11: ROZHODOVÁNÍ A ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ

Když máš nějaký problém, může před tebou stát jako betonový blok, se kterým se nedá hnout. Může tě ochromit a zabránit ti přemýšlet, pracovat nebo prostě jít dál. V takových situacích to vypadá, jako by všechno „zmrzlo“. V téhle lekci se naučíš pětikrokový model, který by ti mohl pomoci.

VYBER SI NĚKTEROU Z NÁSLEDUJÍCÍCH PROBLÉMOVÝCH SITUACÍ, NEBO SI NĚJAKOU VYMYSLI

Renata pokaždé zaspí a přijde pozdě do školy, protože nevstane, když jí zazvoní budík.
Jak to může vyřešit, aby chodila do školy včas?

David neudělal poslední test z matematiky a musí uspět v dalším testu, aby si zlepšil
známkový průměr. Potřebuje matematiku na svou další školu, a proto je pro něj hodně
důležité, aby uspěl v každém testu. Co by měl dělat?

Prev Sci

DOI 10.1007/s11121-013-0453-z

“Un
ado

Rom
Lenk

^a Center
^b Depar
^c Depar

**Univ
Inter**

**Michal M
Lenka Št**

Resultados del programa de prevención escolar Unplugged sobre el uso del tabaco en la República Checa

The Effect of the School-Based Unplugged Preventive Intervention on Tobacco Use in the Czech Republic

MICHAL MIOVSKY; PETR NOVAK; LENKA STASTNA; ROMAN GABRHELIK; LUCIE JURYSTOVA; JIRI VOPRAVIL

Charles University in Prague, First Faculty of Medicine, Department of Addictology of First Faculty of Medicine and General University Hospital

© Society

Abstract
based pre

(nPi
stuc...

Enviar correspondencia a:
Michal Miovsky, Ph.D., Klinika adiktologie 1.
LF UK a VFN v Praze, Apolinarska 4,
128 00 Prague 2, Czech Republic.
E-mail: mmiovsky@adiktologie.cz

Klinika adiktologie

1. lékařská fakulta a Všeobecná fakultní nemocnice

Univerzita Karlova v Praze

Vývoj národního systému školské prevence rizikového chování v České republice: reflexe výsledků 15letého procesu tvorby

Michal Miovský

**Parlamentní seminář „Nové možnosti v tvorbě a koordinaci národního
programu prevence rizikového chování dětí a mládeže“**

Praha, 10. září 2015 od 13.00 hodin

1. Systém školské prevence: návrh jeho 4 základních pilířů

- Jednotný teoretický a terminologický rámec a klíčové koncepty školské prevence rizikového chování.
- Jednotný výkladový rámec využívající koncept rizikového chování (Cíle školské prevence, Cílové skupiny, Úrovně realizace).
- Doporučené kurikulum prevence pro základní školu (tzv. Minimální preventivní program): Programy podporující zdraví a bezpečnost, Životní dovednosti, Specifické programy.
- Kvalita a efektivita ve školské prevenci rizikového chování: Kvalita programů (certifikace), Kvalita profesionálů v prevenci, Efektivita programů a intervencí.

Testovaný návrh systému prevence rizikového chování v ČR (Miovský, 2015)

(1) Základní rámec prevence rizikového chování

A/ Teoretická východiska

B/ Základní terminologický rámec

C/ Vědecko-výzkumná činnost a její propojení s praxí

(2a) Cíle programů RCH

(2b) Cílové skupiny

(2c) Úrovně realizace

(3) Minimální preventivní program:

rozsah, obsah, výstupní dovednosti (90 - 100 hodin v průběhu ZŠ)

(3a) Programy zdraví a bezpečnosti ve škole

(3b) Programy pro životní dovednosti

(3c) Specifické programy dle typu RCH (1-8)

(4) Kvalita: evaluace, standardy kvality a systém certifikací, vzdělávání

A/ Standardy odborné způsobilosti (2001, 2005, 2012).

B/ Metodika šetření a Manuál certifikátora (2012), včetně týmu certifikátorů.

C/ Navržený systém klasifikace programů (zatím bez návrhu sběrného systému)

(4a) Standardy kvality

(4b) Systém certifikací

(4c) Vzdělávání

6a. Kurikulum prevence ZŠ (MPP) v praxi

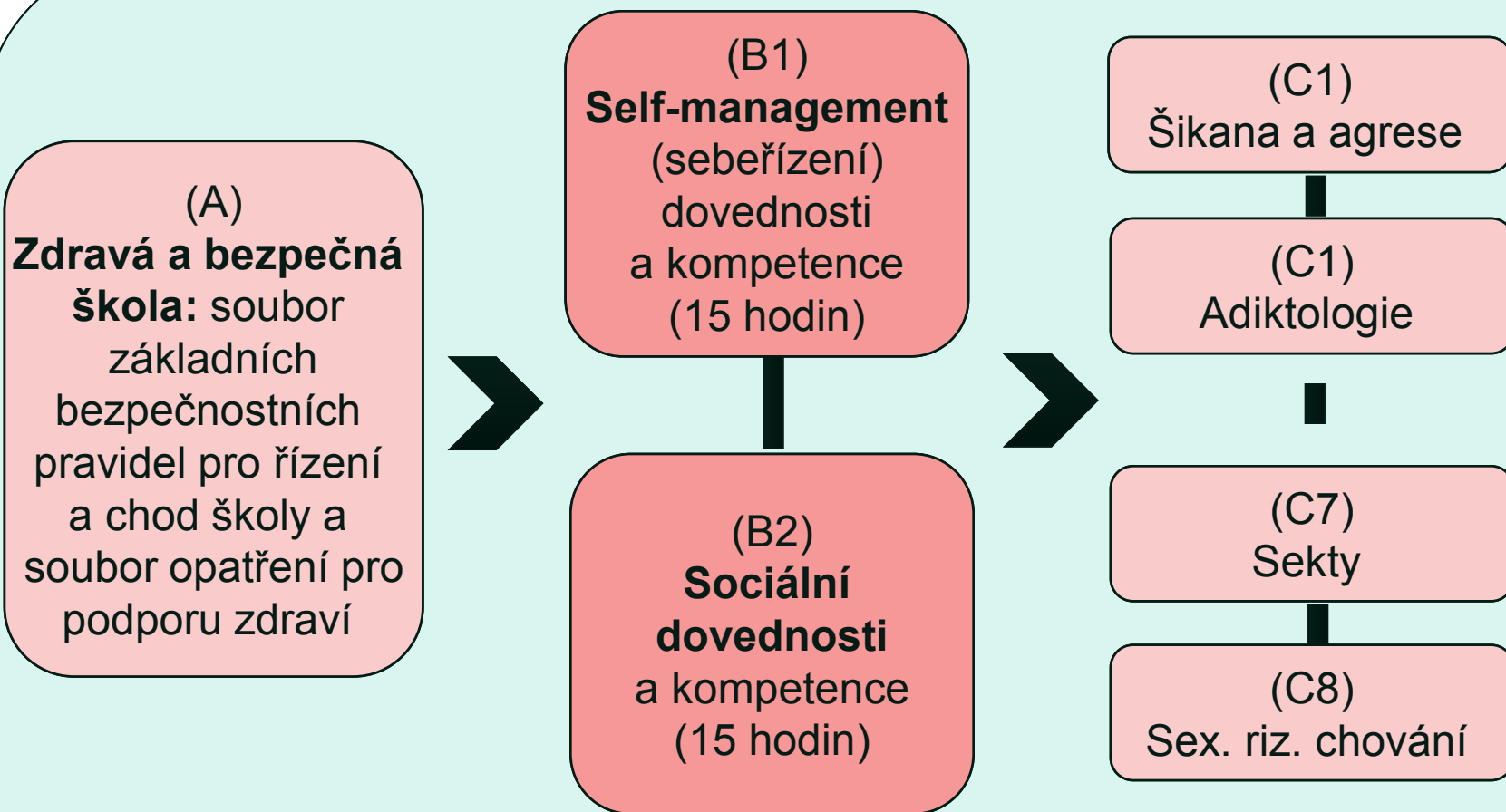
- **Minimální preventivní program** je komplexním dlouhodobým preventivním programem školy/školského zařízení a je součástí školního vzdělávacího programu, který vychází z příslušného RVP, popř. je přílohou dosud platných osnov a učebních plánů.
- Při jeho realizaci **vycházíme ze situace**, že škola má pro něj samozřejmě pouze **omezené časové, personální a finanční možnosti**.
- Program má **jasně definované dlouhodobé a krátkodobé cíle** a je naplánován tak, aby mohl být řádně proveden. Musí být **přizpůsoben** kulturním či sociálním okolnostem i struktuře školy či specifické populaci jak v jejím rámci, tak v jejím okolí.
- Program musí důsledně **respektovat rozdíly ve školním prostředí**, oddalovat, bránit nebo snižovat výskyt rizikového chování a zvyšovat schopnost žáků a studentů činit informovaná a zodpovědná rozhodnutí.

6b. Základní parametry/limity MPP

- 1) Jednoduché **členění cílových skupin**: zvoleny vývojové fáze v kombinaci s dělením věku a logikou RVP (4 základní skupiny napříč ZŠ).
- 2) Maximální **jednoduchost při sestavování plánu** pro ŽS z hlediska struktury a návaznosti.
- 3) Jasně **definovaný obsah** co dítě musí zvládnout: tedy rozpracování cílů do podoby požadavku na výstupní **znalosti, dovednosti a kompetence** dítěte na závěr každé ze 4 etap v rámci ZŠ.
- 4) Maximální **variabilita z hlediska volby programů**.
- 5) Maximální **variabilita z hlediska poskytovatele** s důrazem na samostatnost školy při tvorbě a rozhodování.
- 6) **Zohlednění specifik** školy, regionu, situace.
- 7) **Maximální rozsah** pro všechno stanoven na 100 hodin (současný model pracuje s 90 hodinami).

7. Struktura navrhované podoby MPP (celek)

Základní rámec MPP v celkovém rozsahu 100 hodin v 1. – 9. třídě ZŠ

8. Struktura navrhované podoby MPP: (část C1-C8) o rozsahu max. 60 hodin pro ZŠ

Ročník	I. II.	III. IV.	V. VI.	VII., VIII., IX.	Počet hodin/ Celkem
Prevence					
Záškoláctví	1	0	1	0	2
Šikana/agrese	1	3	3	4	11
Rizikové sporty/doprava	1	2	3	2	8
Rasismus/ xenofobie	0	1	1	1	3
Sekty	0	1	1	1	3
Sex. rizikové chování	0	1	2	4	7
Adiktologie	2	2	4	2	10
Týrání, zneužívání	1	1	1	1	4
Poruchy příjmu potravy	0	2	4	2	8
Počet hodin celkem	3	14	21	16	56

9. Implementační plán (2015 – 2025)

- Základní prvky systému vznikly v rámci VYNSPI-1.
- Pilotní ověření bylo provedeno v rámci VYNSPI-2.
- Všechny výstupy jsou průběžně publikovány a diskutovány na různých fórech (PPRCH, asociace, SZU atd.).
- **Implementační plán byl** představen na závěrečné konferenci VYNSPI-2 a byl předán MZ i MŠMT.
- Implementační plán byl harmonizován a zkoordinován s programem **Zdraví 2020 (MZ)** prostřednictvím pracovní skupiny pro prevenci rizikového chování (rizikové skupiny) a jsou vedena jednání s MŠMT o zajištění podpory pro všeobecnou populaci (**cílem je harmonizace a koordinace finanční podpory**).
- **Harmonizací přístupu obou resortů je možné takto složitý a komplexní systém vybudovat a výrazně zvýšit efektivitu využívání veřejných prostředků pro oblast prevence.**
- Zásadní je politická podpora a zajištění podmínek rozvoje.

Klinika adiktologie

1. lékařská fakulta a Všeobecná fakultní nemocnice
Univerzita Karlova v Praze

**Děkuji za
pozornost**

mmiovsky@adiktologie.cz